HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משום הכי חזרו אלא אי אמרת מוכר נמי כלוקח דמי מאי נפקא להו מינה כי היכי דעבדי ליה רבנן תקנתא ללוקח הכי נמי עבדי ליה רבנן תקנתא למוכר תגרי לוד לא שכיח דטעו אושפוזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה אשכחיה דהוה עציב א"ל אמאי עציבת א"ל זביני חמרא וטעאי א"ל זיל הדר בך אמר ליה הא שהאי לי יותר מכדי שאראה לתגר או לקרובי שדריה לקמיה [ב]דרב נחמן א"ל לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא לוקח מקחו בידו כל היכא דאזיל מחוי ליה ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה וידע אי טעה [ג] ואי לא טעה ההוא גברא דהוה נקט ורשכי לזבוני קרי שיתא ושויא חמשא ואי הוו יהבי ליה חמשא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר [א]אבל בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה ההוא גברא דהוה נקיט כיפי לזבוני קרי שתין ושוו חמשין ואי הוו יהבי ליה חמשין וחמשא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשין וחמשא הויא מחילה אתן ליה שיתין ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מן בעל הבית אין לו עליו אונאה א"ל רב דימי [ב]ישר וכן אמר רבי אלעזר ישר והא אנן תנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל הבית אמר [ג]רב חסדא בצדדרייתא אבל מאני תשמישתיה דיקירי עליה לא מזבן להו אי לאו בדמי יתירי: **מתני'** [ד]אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה [ה]כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר [ו]ורבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאניתני: **גמ'** מנהני מילי דת"ר [ז]וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה אל תונו ואיצטריך למכתב לוקח ואיצטריך למכתב מוכר דאי כתב רחמנא מוכר משום דקים ליה בזבינתיה אבל לוקח דלא קים ליה בזבינתיה אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו ואי כתב רחמנא לוקח משום דקא קני דאמרי אינשי זבנית קנית אבל מוכר דאבודי קא מוביד דאמרי אינשי זבין אוביד אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו צריכא: רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר: משום שהוא תגר אין לו אונאה אמר רב נחמן אמר רב בתגר ספסר שנו מאי טעמא מידע ידע זבינתיה כמה שויא ואחולי אחיל גביה והאי דזבנא הכי משום דאתרמיא ליה זבינתא אחריתי והשתא מיהא קא הדר ביה רב אשי אמר מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר תניא כוותיה דרב נחמן רבי יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי: מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו': מני מתניתין לא רבי נתן ולא רבי יהודה הנשיא אי [ט]רבי נתן מתניתין קתני לוקח ברייתא לא קתני רצה אי רבי יהודה הנשיא מתניתין קתני לוקח ברייתא קתני [י]מוכר (סימן ז"ב ר"ש) אמר רבי אלעזר אונאה זו [כ]איני יודע מי שנאה רבה אמר לעולם רבי נתן היא ותני נמי בברייתא רצה רבא אמר לעולם ר' יהודה הנשיא היא ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בברייתא אמר רב אשי דיקא נמי דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח שמע מינה שיוריה למוכר שמע מינה [כא]איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר [כב]יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה לימא רב דאמר כרבי מאיר ושמואל דאמר כרבי יהודה דתניא [כג]האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר"מ רבי יהודה אומר [כד]בדבר שבממון תנאו קיים אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקא מחלה אבל

והתנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר. פירוש לפקוקי מר' יהודה לתמר מגר אין לו אונאה כשמכר בזול לפי שהוא בקי ומתולי תמיל ליה ואפי' לזבוני' שכי משום לתמרמי ליה זבינתא אחריתי כדלתמרי' בשמעתא פרק שפיר דע"כ מיירי בהדיוט מוכר מדתלי מגר בהדיוט דטעמא דידע ומחיל לא שייך אלא בתגר דמיירי בהדיוט שמוכר ביוקר ומתאנה לוקח דילמא מיירי בהדיוט שמכר בזול ומתאנה להשתא הוי דומיא דתגר וי"ל דאונאה משמע בכל ענין אין שהוא מאנה אין שהוא מתאנה: הכא

מי

מסב א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ג סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' רכז סעי' נג:

ע ב מיי' שם פי"ב הל' ו סמג שם טוש"ע מ"מ סי' סעי' ו ופעי' ב:

עא ג מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם סעי' יד:

עב ד מיי' שם פי"ג הל' ג ועי' שם טוש"ע שם סעי' כח:

עג ה מיי' פי"ט מהל' מכירות הל' ט [ופ"י שם הל' ט ין סמג עשין מא טוש"ע שם סי' לח סעי' ה וסי' שט סעי' ו:

מוסף רש"י

על מנת שאין לך עלי אונאה. על מנת שאין לך עלי דין מוקח ממכור לך מפץ זה, רב אמר יש לו עליו אונאה. דמתנה על מ[ל] מוכס הוא מל מנוו (כתובות פד:). על מנת שאין לך עלי שאר. מזון, ועונה. מסתמא, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. דאין לאדם מתנה על מה שכתוב בתורה והוי קידושי המעשה מעשה ומתנאי כתלין לדיעה, דכתיב בהו מנאי דמי (רשב"ם ב"ב קכו:). **בדבר שבממון.** שאר וכסות (כתובות נו.) דניתן לממילא הוי מנאי קיים לאל עונה לדעת דגופא הוא לא לאיתיהיב לממילא (קדושין יט:) עונה משמיע מלוה היא ולעלת דגופא הוא קיים. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה לאל לא שאר וכסות (שם).

רבינו חננאל (המשך)

אמר רב תגר ספסר שנינו תניא כוותיה ר' יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי. פי' אמרי' ידע ומחל משום דאיתרמי ליה זבינתא אחריתי ובעי למיזבנה: **מתני'** אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. ת"ר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך. וכי תמכרו ממכר אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין ת"ל או קנה ואיצטריך וכו' ופשוטה היא. מי שהוטל עליו ידו על העליונה כו' איתמר על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה. לימא רב דאמר כר' מאיר דסבר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. ושמואל דאמר כר' יהודה דאמר בדבר שבממון תנאו קיים. דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על

מ) [לעיל מט: נ:], **ג)** [ישר כל"ל וכ"ה בכנכות מכ: ובפסח נג, קג: סנהדרין מ, מכ: תוען יח: עה: עו: וכ"ה בשלטנות], **ג)** [בריי"ף ורמ"ם ושלטנות פיהמ"ש רפ פפק], **ד)** [ל"ל ר' יהודה], **ה)** [לעיל נ:], **ו)** [סס], **ז)** מכות ג: כתובות פל., **ח)** קדושין יט: לקמן לה. כתובות נו. ב"ב קכו: [וסוגיא דגיטין פד:],

תורה אור השלם

1 וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו: ויקרא כה יד

הגהות הב"ח

(ג) גמ' מ"ש טעה אי כל"ל ותו ו' נמחק:

גליון הש"ס

גמ' איני יודע מי שנאה. יבמות דף מ ע"ב וש"נ:

לעזי רש"י

בינדיל"ש. חגורה, רצועה, פס המשמש לחבישה.

רבינו חננאל

מקח עד כדי שיראהו לבקיאים ומוכר לעולם חוזר. ומעשה דהההוא גברא דהוה נקיט ורשכי לזבוני וכו' פי' ורשכי מרגליות. וההוא דהוה נקיט כיפי פי' כיפי סרבוטין דינם שוה. רבה ורב חסדא שניהן שוין כי זה ששנו בברייתא שתות קנה ומחזיר אונאה בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית מכלי ביתו אין לו לקונה ממנו אונאה כלומר אין יכול הלוקח לטעון על בעל הבית שמכר מכלי תשמישו ולומר לו תן לי מה שאניתני דאמרי' מני תשמישתיה דאיניש יקרי עליה ואי לאו דהוו יהבי ליה דמי יתירי לא הוה מזבין להו. מיהא שנינו מהני תרי עובדי עובדא דזוטרשי ועובדא דכיפי דידעו מקמי דליזבון להו דאית בהו אונאה וובנינהו ובתר הכי קמו על המוכר [ושטנו] שטנתייהו טענה ולא דחאום אלא מפני שקנו מבעל הבית ולא יכלי למימר להו ידיעתו ומחליתו אלא אם יפרש לו שחפץ זה אינו שוה את הדמים הללו ורצה וקיבל אין לו לחזור והוא הדין למוכר והני מילי בכדי שיראה לתגר או לקרובו בלבד. והני מילי בבעל הבית המוכר מכלי